

Писмо Синода СПЦ скупштини Србије, председнику Србије и председнику Владе Србије у коме се јасно и прецизно каже да предлог новог Статута Војводине може да наруши територијални интегритет и суверенитет државе Србије, јер се Војводини противуоставно додељују обележја државности, попут права да закључује међународне уговоре, да има представништва у иностранству као и право „приграбљено узурпацијом, Скупштине Војводине да доноси законе“ је изазвало значајне реакције на политичко-медијској сцени Страдије. Писмо јесте кратко и ефектно, јер се у њему каже и да се противуоставно оснива и војвођанска академија „у намери да се војвођанским Србима прида посебни народносни, тј. национални идентитет“, као и то да се овим предлогом Статута „започиње ново распарчавање и разарање већ смањене и убогаљене српске државе“, али се ипак поставља питање одакле толике и такве реакције политичара и медија.

Прво се од стране неких медија покушао игнорисати и минимизирати значај овог саопштења врха Српске Цркве (као уосталом и друге сличне протесте против антидржавног предлога Статута), но, када су схватили да оно својом тежином и моментом објављивања може да донесе преокрет, приступило се кампањи дезавуисања саме Цркве и значаја овог иступа. Наиме, иступ врха Цркве је покренуо и већи део опозиције (ДСС и СРС) да се јасно и гласно изјасни против овог антидржавног, антидемократског и антинационалног предлога Статута, којим се дезинтеграциони процеси „балканизације“ спроводе од оних који су наводно највећи заговорници континенталних интеграција и „европеизације“. Неке опозиционе странке су се изјашњавале против статута, али им је ово саопштење Синода дало нови импулс, док је другима било повод да се преиспитају у смислу своје историјске одговорности за овакво нарушавање територијалног интегритета ове наше мале и напаћене државе.

Пише: Бранко Радун
уторак, 10 фебруар 2009 21:43

Но, оно што је највише забринуло оне који у владајућој коалицији гурају пројекат који Србију дели и у перспективи дезинтегрише су и изјаве чланица владајуће коалиције. Наиме, шеф социјалиста и министар полиције Ивица Дачић је рекао да није против аутономије, али да његови неће гласати за државу у држави, док његов коалициони партнер Драган Марковић Палма тражи референдум о новом статусу Војводине и тако читао лекцију о „непосредној демократији“ политичарима из Београда и Новог Сада који би мимо избора (јер такво решење статуса Војводине није био тема избора) и мимо устава да прогурају овакав опасан и накарадни статут. То што председници скупштине Србије и Војводине иду у Јагодину на поклоњење Палми говори на каквим је жалосним гранама демократија у Србији, то јест о антидемократском покушају минирања државе. Но, оно што највише брине оне (у земљи и иностранству) који желе да створе Војводину Републику је да овакви ставови имају ако не отворену подршку, а оно сигурно симпатије, код председника Тадића и у његовог окружења, но који је до сада био слаб и неодлучан да им се одупре (види текст „Цар Борис (Не)јаки“).

Због тог страха да у унутрашњим превирањима у ДС-у не превлада глас разума и елементарни патриотизам, на који се и позива врх Српске Цркве неки су пожурили да реагују против овог саопштења. Дежурни денунцијант свега државотворног и националног Ненад Чанак и његова Лига су наравно одмах напали СПЦ да спада у оне који „покушавају да од Србије направе најцрњу православну џамахирију“. Према овој, критике за мешање у политику делују бенигно. Подметање се састоји у томе што статус Војводине није само политичко већ и државно и национално питање о коме сваки појединац, а камоли црква може, па и треба да се изјасни. Телевизија Б92 као „војвођане“ представља Елезовића (ДС) и Јерковку (ЛСВ) који су све „позивајући се на устав“ најгорљивији заговорници статута и федерализације Србије, те критике цркве због „мешања у политику“.

На тој линији су наравно и такозвани верски аналитичари које промовише Б92 и антицрквено настројен НВО сектор, попут Мирка Ђорђевића. Он као „верски аналитичар“ није могао, а да „експертски“ не констатује да Црква нема потребе да се плаши, јер се овим статутом неће ништа променити у држави, те да је дат превелик значај овом писму, те да се црква и пре овога изјашњавала о државним и националним питањима „али смо увидели да није успела ни црква ни држава да се покаже“ око Косова (као да Црква има власт и моћ да реши то питање). Очекивано од њега и осталих „Б92 аналитичара“ да сматра да ово неће утицати на одлуку Скупштине. Политички аналитичар „тог профила“ Зоран Стојиљковић критикује „ултимативни тон“ саопштења и списак институција којима се писмо шаље „што је став без призива“, те да може унети елементе раздора међу својим верницима у Војводини. Ко разуме схватиће. Верујемо да је Србија једина земља у којој се Цркви која је институција са највишим ауторитетом у друштву, и која има немерљиву улогу у српској историји и култури, спочитава што понекад изађе са ставом о виталним националним и државним питањима.

Но, да би овај иступ Цркве могао да уроди неким преокретом и променама у владајућој коалицији у односу према овом вишеструко штеточинском Статуту показују и сигнали који долазе из ДС-а, пре свега од окружења председника Тадића и од менаџера војвођанског федерализма Пајтића који умекшава став и говори да је спреман да мења одредбу о међудржавним уговорима. По нервозним реакцијама људи из Лиге и мађарских странака се види да поделе унутар ДС-а око Војводине нису ни мале, а ни безазлене. Показује се и да су по овом питању партијске поделе уступиле место „фракцијским“, па је могуће да централе СПС-а и ДС-а буду међусобно блискије но што су њихови односи са „мангупима у сопственим редовима“ који их репрезентују у Војводини. Јасно је да и Тадић, а нарочито Дачић имају проблем како да објасне својим симпатизерима како се уклапа патриотска реторика са федералистичким статутом. Иронија историје да овакав статут сигурно не би толерисали ни Милошевић а ни Ђинђић, на чије се они наслеђе позивају.

Но, јасно је да се „лидер војвођанског крила ДС-а“ Бојан Пајтић (и као свештенички син) нашао под незгодним притиском нарочито српске јавности у Војводини, али и свог партијско-државног врха, те је вероватно схватио да треба да „анализира Статут“ и да нешто да жртвује из њега, само да би он ипак такав какав је прошао. Тако се одредба која говори о међудржавним споразумима, коју је стварно тешко бранити од критика да не представља елемент државности, може жртвовати, а да остану други елементи „суштинске аутономије“ Војводине. Ти и такви привидни уступци су опасна стратегија, јер би могли да отупе оштрицу критике и да опет пасивизирају патриотску свест коју је чини се Црква својим саопштењем разбудила.

Но, било како било Српска Црква се као и много пута до сада у историји нашла на „правом месту“ и реаговала у најбољем интересу државе и народа. Због тога није ни чудно што је Српска црква и после пола века насилне атеизације и века модерне секуларизације и даље институција од највећег поверења у српском друштву. Због те своје специфичне тежине, која је издржала и деценије комунистичке и НВО антицрквене кампање, али и због специфичног политичког момента у коме став СПЦ може да донесе превагу снагама разума у држави, овакав иступ Цркве има и за последицу критике и подметања. Став Цркве по овом и по другим питањима је да апелују на свести и савест – „ми рекосмо и спасисмо душу“ – а остало је на онима који одлучују. Остаје да видимо да ли ће се призвати памети и одупрети притисцима или ће и за њих важити она архетипска епска клетва „великаши проклете вам душе, на комаде раздрибише царство“.